

In the Name of God

the Merciful, the Compassionate

زبان فارسی

کتاب اول: درس ہای پایہ

مؤلف: دکتر احمد صفار مقدم

پژو، ششماہ علوم انسانی و
مطالعات فرہنگی

شورای کتورش زبان و
ادبیات فارسی

۱۳۹۱

صقار مقدم، احمد

زبان فارسی / تألیف احمد صقار مقدم -- تهران، شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی،

۱۳۸۶، نه جلد: مصور، جدول

دوره) ISBN: 964-6371-86-8 (درس‌های پایه) ISBN: 964-6371-82-5

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

والزنامه. نمایه. کتابنامه: ص ۱۸۵ - ۱۹۲.

مندرجات: کتاب درسی ۱. درس‌های پایه. -- ۲. پایتخت ایران. -- ۳. ایران امروز. -- ۴. تاریخ.

فرهنگ و تمدن ایران. -- ۵ تا ۸. کتاب کار -- ۹. کتاب راهنما.

۱. فارسی -- کتاب‌های درسی برای خارجیان -- انگلیسی. ۲. فارسی -- مقاله و جمله‌سازی

-- انگلیسی. ۳. فارسی -- راهنمای آموزشی -- خارجیان. الف. شورای گسترش زبان و ادبیات

فارسی. ب. عنوان.

۶۶ ص الف / PIR ۲۸۲۹ ۴ لث / ۲۴۲۱

۲۱۲۲۱ - ۸۴ م

کتابخانه ملی ایران

مرکز گسترش زبان و ادبیات فارسی
تاسیس: ۱۳۵۶

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی
فدائیک: ۱۳۵۶

شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی، تهران، خیابان انقلاب، روبروی سینما سپیده، شماره ۱۳۰۴،

طبقه ۴، واحد ۱۶. تلفن و دورنگار: ۶۶۴۶۳۲۹۶ E-mail: shora_gostareh@yahoo.com

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران، بزرگراه کردستان، نبش خیابان ۶۴، صندوق پستی

۶۴۱۹-۱۴۱۵۵، تلفن: ۳-۸۸۰۴۶۸۹۱، دورنگار: ۸۸۰۳۶۳۱۷ E-mail: info@ihcs.ac.ir

نویت چاپ، چهارم - ۱۳۹۱

ویراست دوم

شمارگان، ۱۰۰۰ نسخه

بها، ۱۷۰/۰۰۰ ریال

بهای دوره چهار جلدی، ۷۰۰/۰۰۰ ریال

نام کتاب، زبان فارسی. کتاب ۱: درس‌های پایه

مؤلف، دکتر احمد صقار مقدم

ناشر: شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی

مدیر اجرایی: حمیدرضا مرادی

مسؤل فنی: کامل کریمی راد

شابک، ۹۶۴-۶۳۷۱-۸۲-۵ (درس‌های پایه)

شابک، ۹۶۴-۶۳۷۱-۸۶-۸ (دوره)

«حق چاپ برای ناشر محفوظ است.»

فهرست

راهنمای دَرس‌ها	هفت - ده
پیشگفتار	یازده - دوازده
پیشگفتارِ مَوْلَف	سیزده - شانزده
اِختِصارها و نِشان‌ها	هفده - نوزده
دَرس‌های یک تا شانزده	۱ - ۱۷۶
فهرستِ واژه‌های هَر دَرس	۱۷۷ - ۱۸۰
نماینه	۱۸۱ - ۱۸۴
کتابنامه	۱۸۵ - ۱۹۲
واژه‌نامه‌ی فارسی به اِنگلیسی	۱۹۳ - ۲۰۶
واژه‌نامه‌ی اِنگلیسی به فارسی	1 - 14

راهنمای درس‌های ۴ - ۱

درس	عنوان	صفحه	لغات جدید	لغات متن
-----	-------	------	-----------	----------

۱	صدا، حرف، کلمه (۱)	۱	—	—
---	--------------------	---	---	---

همخوان‌های فارسی - واژه‌های فارسی - گفتگو -
خط فارسی - الفبای فارسی: ت، س، م - الفبای
فارسی: ن، ی - الفبای فارسی: الف، و - واژه‌ها در
آغاز هجا - الفبای فارسی: د، ر

۲	صدا، حرف، کلمه (۲)	۱۲	—	—
---	--------------------	----	---	---

واژه‌ها در وسط هجا - گفتگو - بفرمایین - الفبای
فارسی: ب، ف، ج، چ، ش، ک، ل، ه - واژه‌ها در
پایان هجا - ساختار هجا - کشش واژه - ساختار
واژه - تکیه‌ی واژه - تشدید - حروف چندصدا

۳	در کلاس درس (۱)	۲۳	۲۵	۳۹
---	-----------------	----	----	----

جنس - من، ما، شما - حال ساده‌ی 'بودن' (من، ما،
شما) - حذف ضمیر - نفی - ساختار جمله -
استفهام - الفبای فارسی: پ، خ، ز، ص، ق - ترکیب
'است' - 'است' در گفتار - 'آیا' در گفتار

۴	در کلاس درس (۲)	۳۴	۲۵	۴۳
---	-----------------	----	----	----

حال ساده‌ی 'داشتن' (من، او، ما، شما) - منفی -
شناسه‌های 'بودن' و 'داشتن' - تکیه‌ی جمله -
آهنگ - یک، یکی - الفبای فارسی: ح، ط، گ -
حرف ربط 'و' و واحد شمارش 'تا' در گفتار

راهنمای درس‌های ۸ - ۵

درس	عنوان	صفحه	لغات جدید	لغات متن
-----	-------	------	-----------	----------

۵	اُستادِ زَبانِ فارسی	۴۵	۲۵	۴۹
---	----------------------	----	----	----

الفبای فارسی: ع، غ - حال ساده‌ی 'بودن' و 'داشتن' (آنها) - منفی - اضافه - اضافه پس از واکه - 'است' پس از واکه
گفتار: 'است' پس از واکه - تو = در

۶	دانشجوی زَبانِ فارسی	۵۶	۲۵	۵۶
---	----------------------	----	----	----

الفبای فارسی: ض - تُو - ایشان - حال ساده‌ی 'بودن' و 'داشتن' (تُو) - منفی - مصدر ساده - مصدر مرکب - ستاک حال - حال اخباری - منفی
گفتار: شناسه‌های حال اخباری

۷	خوابگاهِ دانشجویان	۶۷	۲۵	۶۳
---	--------------------	----	----	----

الفبای فارسی: ث - عدد: ۰ تا ۹ - شکل پیوسته‌ی 'بودن' - تکره - 'را'، نشانه‌ی مفعول - تنوین - زمان حال آمدن
گفتار: شناسه‌های 'بودن' پس از واکه

۸	روزِ گذشته	۷۸	۲۵	۶۸
---	------------	----	----	----

الفبای فارسی: ذ - ستاک گذشته - گذشته‌ی ساده - منفی گذشته‌ی ساده - مال
گفتار: هم - 'را' پس از همخوان و واکه - گذشته‌ی ساده (شما و آنها) = حال اخباری (شما و آنها)

راهنمای درس‌های ۹ - ۱۲

درس	عنوان	صفحه	لغات جدید	لغات متن
-----	-------	------	-----------	----------

۹	کتابخانه‌ی دانشگاه	۸۹	۲۵ + اعداد	۶۸
---	--------------------	----	------------	----

الفبای فارسی: ژ - عدد: ۱۱ تا ۱۹ - ضمیر فاعلی - ضمیر ملکی - 'ی' تکرر بعد از واکه - حرف اضافه‌ی 'تا' گفتار: ضمیرهای ملکی پیوسته

۱۰	خواندن و مکالمه	۱۰۰	۲۵	۶۸
----	-----------------	-----	----	----

الفبای فارسی: همزه - فعل امر - امر منفی - جمع اسم (۱): جمع اسم با 'ان'، جمع اسم با 'ها' - جدول گفتار: فعل امر جمع - حذف صداهای 'ت' و 'د' از پایان گروه‌های دوهمخوانی

۱۱	دستور و انشا	۱۱۱	۲۵ + اعداد	۷۲
----	--------------	-----	------------	----

الفبای فارسی: ظ - عدد: دهها - صفت - ساعت چند است؟ - ساعت چند؟ چند ساعت؟ چند ساعت - خیر - دیگر گفتار: 'یک' در اعداد و ساعت - خوب

۱۲	دوستان ایرانی	۱۲۲	۲۵	۷۲
----	---------------	-----	----	----

جمع اسم (۲): جمع با 'ان'، جمع با 'ها'، جمع شکسته‌ی عربی، جمع با 'ات' - حرف اضافه - فهرست الفبای فارسی - جدول - کلمات سؤالی گفتار: حذف 'به' و 'در' - کو - جزم - جمع

راهنمای درس‌های ۱۶ - ۱۳

درس	عنوان	صفحه	لغات جدید	لغات متن
۱۳	خرید از فروشگاه	۱۳۳	۲۵ + اعداد	۷۵

عدد: صدها - است / هست - حال التزامی - منفي
 حال التزامی - حرف ربط "تا" - چیزی که، کسی که،
 جایی که
 گفتار: شناسه‌های حال التزامی = حال اخباری

۱۴	از خوابگاه تا دانشگاه	۱۴۴	۲۵	۸۰
----	-----------------------	-----	----	----

قید - حرف اضافه‌ی فعل - حرف اضافه و کلمات
 سؤالی - جدول - حروف هم‌صدا - روزهای هفته
 گفتار: حذف حرف ربط "تا" - حذف نشدن حرف
 اضافه و واحد شمارش "تا"

۱۵	رستوران دانشگاه	۱۵۵	۲۵	۸۰
----	-----------------	-----	----	----

حرف ربط - جمله‌ی شرطی: حال التزامی با حال
 اخباری - گذشته‌ی ساده با حال اخباری - حال
 اخباری با حال اخباری
 گفتار: ساختار جمله

۱۶	پست و تلفن	۱۶۶	۲۵	۸۰
----	------------	-----	----	----

املای فارسی - اصطلاحات گفتاری - واژه‌های
 غیرفارسی: ترکی، مغولی، چینی، عربی، فرانسوی و
 انگلیسی - جدول
 نستعلیق: خط فارسی

پیشگفتار

زبان شیرین و بلندآوازهٔ فارسی که در طی یازده قرن گذشته بستر ادبیات فارسی، این گنجینهٔ عظیم بشری، و وسیلهٔ انتقال فرهنگ و تمدن ایرانی - اسلامی بوده است چنان پایگاه والایی در عرصهٔ فرهنگ جهانی دارد که کمتر زبانی را می‌توان با آن برابر یافت. این زبان به یمن گلستان پر رنگ و بو و محتوای غنی اسلامی خود مرزهای جغرافیایی از شرق تا غرب را درنوردیده و شیفتگان بی‌شماری را به خود جذب کرده است.

دانش‌پژوهان و ادب‌دوستان بسیار از چند قرن پیش برای شناختن و شناساندن زبان و ادب و فرهنگ ایرانی در مراکز آموزشی و پژوهشی جهان تلاش کرده‌اند. امروزه نیز، تقریباً در تمامی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش زبان و ادبیات، دانشجویان به فراگیری زبان فارسی روی می‌آورند تا از این طریق با ادبیات و فرهنگ متعالی ایران اسلامی آشنا شوند و با ملت بزرگ ایران ارتباط یابند.

دبیرخانهٔ شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی در راستای پاسداری و تقویت زبان فارسی و هموار کردن راه آموختن این زبان، از تألیف کتاب‌های جدید آموزشی با شیوه‌ها و نگرش‌های متفاوت حمایت می‌کند و انتشار اثر حاضر نمونهٔ دیگری از آن جمله است. مجموعهٔ 'زبان فارسی' بر پایهٔ سوابق آموزشی مؤلف محترم در زمینهٔ زبان و زبان‌شناسی و نیز با بهره‌گیری از تجربه‌های ایشان در تدریس فارسی به دانشجویان خارجی تدوین گردیده و مخاطبان آن عمدتاً دانشجویان دانشگاه‌های خارج از کشور و

سایر فارسی‌آموزان در محیط‌های غیرفارسی‌زبان هستند که مطابق برنامه آموزشی، و یا بنا به میل خود، به فراگیری توأم و همزمان مهارت‌های زبانی می‌پردازند. نسل جدید ایرانیان خارج از کشور و خارجیان مشغول به تحصیل در ایران، مخاطبان دیگری مجموعه را تشکیل می‌دهند.

به دلیل محدودیت‌های یادگیری در برنامه‌های فارسی‌آموزی که ممکن است با عدم دسترسی به معلم ایرانی تشدید شود و نیز به خاطر سهولت فراگیری بدون معلم، از زبان واسطه انگلیسی که در بیشتر کشورها رواج دارد به طور محدود استفاده شده و مطالب درسی با توضیح مختصر به این زبان همراه گردیده است.

به رغم عمومی بودن اثر، تأکید مؤلف بر مهارت تکلم و نحوه تنظیم مطالب برای تسهیل و تسریع در فراگیری این مهارت جای تأمل دارد. علاوه بر این، طرح نکات زبانی با تناسب و نظم لازم صورت گرفته و کوشش شده است که محتوای متون درسی در حد امکان به معرفی تاریخ ایران و تمدن و فرهنگ شکوهمند آن اختصاص یابد.

دبیرخانه شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی با امید به سودمندی و توفیق این اثر، از اظهار نظر و راهنمایی عموم علاقه‌مندان، به ویژه استادان ارجمندی که آموزش فارسی به خارجیان را تجربه کرده‌اند، استقبال می‌کند.

عباسعلی وفايي

دبیر شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی

پیشگفتارِ مؤلف

در سال ۱۳۶۹ برای تدریس زبان فارسی عازم دانشگاه سارایوو شدم و نخستین تجربه‌هایم در آموختن فارسی به خارجی‌ها با حضور دانشجویان مشتاق و خونگرم بوسنیایی شکل گرفت. این دانشجویان اغلب مسلمان بودند و در دانشکده فلسفه سارایوو در رشته خاورشناسی تحصیل می‌کردند. در آنجا بود که نگاه متفاوتِ زبان‌آموزِ خارجی نسبت به زبان فارسی و شیوه یادگیریِ دگرگونه آن را عملاً احساس کردم، ضمن این که حضور گرم و دوستانه هر سه قوم مسلمان، صرب و کروات، و صمیمیت آنها نسبت به هم، و نیز تأکیدی که عموم دانشجویان بر شیرینی زبان فارسی داشتند لطف کلاس‌های درس را دوچندان می‌کرد. با این همه، فقر کتاب درسی و مشکلات فراوان کتاب‌های موجود که توسط فارسی‌دانان شوروی سابق تألیف شده بود هر ایرانی مشتاق و متعهدی را متأثر می‌ساخت و شوق همکاری و خدمت در این رشته را برمی‌انگیخت.

در سال ۱۳۷۳ و در آستانه عزیمت به دانشگاه زبان‌های خارجی هَنکوک در کره جنوبی، توصیه شورای محترم‌گسترش زبان و ادبیات فارسی برای تألیف دوره دو جلدی فارسی عمومی را با اشتیاق پذیرفتم. در این مأموریت دوساله، با بهره‌گیری از تجربه گذشته و ارتباط روزمره آموزشی با دانشجویان بخش فارسی دانشگاه هَنکوک، به تألیف جلد اول این دوره پرداختم و در بازگشت، فرصت دوباره‌ای برای بازنگری کامل کتاب به دست آمد و توانستم تا حدی عطرِ دلاویزِ فرهنگی ایرانی-اسلامی این سرزمین کهن را با

محتوای اثر درآمیزم و زیبایی‌های برخی از نقاط تاریخی و پرآوازه کشورمان را در متون درسی آن به تصویر کشم.

در سال ۱۳۷۷، فارسی عمومی ۱- ساختارهای پایه، شامل ۲۴ درس در ۳۶۸ صفحه، چاپ و منتشر گردید. ارزیابی‌ها و نظرسنجی‌های لازم، مثبت بودن نتیجه را، به رغم کمبودهای اثر، آشکار نمود و وظیفه پژوهشی، مرا به ادامه کار توأم با احساس تعهد و علاقه روزافزون مشتاق ساخت. مجموعه حاضر که با هدف آموزش زبان و فرهنگ ایران به غیرفارسی‌زبانان تألیف گردیده حاصل تلاش هشت سال گذشته است. این مجموعه، چهار کتاب درسی، چهار کتاب کار، یک کتاب راهنما، همچنین لوح فشرده برای چهار سطح کتاب درسی و کتاب کار را دربر می‌گیرد.

اطلاعات موجود حکایت از تنوع اهداف و انگیزه‌های آموزش زبان فارسی در دانشگاه‌های جهان دارد. سطوح آموزش زبان نیز بسیار متنوع است؛ از برنامه‌های مقدماتی کوتاه‌مدت و دو ساعت در هفته گرفته تا برنامه‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری. همین تفاوت عمده در میزان تسلط و آمادگی استادان زبان فارسی هم وجود دارد. به رغم این تفاوت‌ها، یک وجه اشتراک در همه‌جا احساس می‌شود و آن، نیاز به کتاب‌های درسی اصولی و جذاب در سطوح زبانی مختلف با محتوای فرهنگ و تمدن ایران است به‌ویژه آن که بسیاری از استادان زبان فارسی در کشورهای دیگر، همکاران ارجمندی هستند که امکان حضور و تحصیل در جامعه فارسی‌زبان را نیافته‌اند. دسترسی به این کتاب‌ها، بدون شک، بخشی از مشکلات این عزیزان را برطرف ساخته و به شناخت و آگاهی هرچه بیشتر از غنای فرهنگی ایران در محیط‌های آموزشی جهان خواهد انجامید.

مجموعه حاضر با توجه به نیاز یاد شده فراهم گردیده و چنانچه در رفع این کمبود و اعتلای زبان و فرهنگ ایران با توفیق همراه باشد از عنایت خداوند متعال، بیش از پیش،

شکرگزار خواهم بود.

گذشته از الطاف خداوندی، همدلی و باوری این عزیزان در تألیف مجموعه هرگز فراموش نخواهد شد؛

- ریاستِ ارجمندِ پژوهشگاهِ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، جناب آقای دکتر مهدی گلشنی؛

- دبیران محترم شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی تا سال ۱۳۸۵؛ آقایان قهرمان سلیمانی و علی‌اصغر محمدخانی، و دبیر کنونی؛ آقای دکتر عباسعلی وفايي. همچنین معاونت اجرایی شورا، آقای حمیدرضا مرادی، و همکاران بخش‌های مربوط به گسترش زبان و ادبیات فارسی؛

- مدیریت گرامی پژوهشکدهٔ زبان‌شناسی، خانم دکتر زهرهٔ زرشناس، استاد احمد سمیعی (گیلانی)، خانم دکتر سهیلا صارمی، آقایان دکتر تقی پورنامداریان و عبدالحسین فرزاد، به‌ویژه آقای دکتر مصطفی عاصی که با ویراستاری جلد‌های سوم و چهارم و نظرهای مشورتی خود همکاری ارزنده‌ای معمول داشتند؛

- و همکاران هیأت علمی در مرکز بین‌المللی آموزش زبان فارسی وابسته به دانشگاه تهران، خانم دکتر شکوفهٔ شهیدی و خانم مهین جوکار که از نظرات مشورتی آنان به کزات سود بردم.

- توصیه‌های خانم مهین خبیری، مدرّس ارجمند ایالت اوهایوی آمریکا، آقایان دکتر فرانکلین لوئیس، ادموند هرزیگ و دومینیک بروکشا، استادان دانشگاه‌های برکلی آمریکا، منچستر و آکسفورد انگلستان، در بهبود مجموعه نقشی مؤثر داشت.

- تصویرهای مجموعه با همکاری مسؤلان محترم در این نهادها فراهم گردید: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تربیت بدنی، بیمارستان میلاد، موزهٔ ایران باستان، شرکت پست، شهرداری منطقهٔ ۳ تهران، آستان حضرت عبدالعظیم، کاخ - موزهٔ نیاوران.

دانشگاه تهران، فروشگاه رفا، بانک ملی، شرکت پادمان‌سازه، فرهنگستان هنر و چند نهاد دیگر.

- در مراحل اجرایی تألیف و آماده‌سازی، از نظرات و خدمات بخش انتشارات در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، و همکاری ارزشمند آقایان سید محمد شکرآهی، مسئول صفحه‌آرایی، اسحاق حنیفه، مدرّس خوش‌نویسی و هنر، و خانم‌ها فاطمه بابایی و اشرف آراسته، مسئول حروفنگاری، برخوردار شدم.

- تبادل نظر با مدیران بخش‌های 'فارسی' و 'تولید رسانه‌ها' در کانون زبان ایران آراستگی بیشتر اثر را در پی داشت و سرانجام با تلاش‌های صمیمانه آقای کامل کریمی به عنوان مسئول فنی، مجموعه کتونی به چاپ و نشر رسید.

از همه عزیزان نامبرده و یاوران دیگری که ذکر نامشان در اینجا میسر نگردید بسیار سپاسگزارم. مخصوصاً لازم می‌دانم از زحمات دلسوزانه و توصیف‌ناپذیر همسر و فرزندان مهربانم در تمام مراحل اجرای طرح، و نیز به خاطر محدودیت‌های فراوانی که طی مدت تألیف متحمّل شدند تقدیر و تشکر نمایم.

احمد صفّار مقدّم

دانشیار پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

Author: www.azofa.ir

E-mail: info@azofa.ir

اِخْتِصَارَهَا وَنِشَانِهَا

n	:	noun	اسم
suf	:	suffix	پسوند
pref	:	prefix	پیشوند
pl	:	plural	جمع
prep	:	preposition	حرف اضافه
conj	:	conjunction	حرف ربط
con	:	concrete	ذات
fml	:	formal	رسمی
adj	:	adjective	صفت
pron	:	pronoun	ضمیر
subj	:	subject	فاعل
v	:	verb	فعل
vi	:	intransitive verb	فعل لازم
vt	:	transitive verb	فعل متعدی
c	:	century	قرن
adv	:	adverb	قید
qw	:	question word	کلمه‌ی سؤالی

com	:	complement	مَتَبِّم
inf	:	infinitive	مَصْدَر
abs	:	abstract	معنی
sing	:	singular	مُفْرَد
obj	:	object	مفعول
V	:	vowel	واکِه
C	:	consonant	هَمخَوَان
T	:	true	صَحیح
F	:	false	غَلَط
BC	پیش از میلاد	پ م
Arabic	عَرَبی	ع
Persian	فارسی	ف
AD	میلادی	م
death	وَفَات	و
AH	هِجری	ه
AH (solar)	هِجری شَمسی	هش
AH (lunar)	هِجری قَمَری	هق
or	یا	/
		تَلْفُظ با نشانه‌های آواشناسی	//
		گونه‌ی گفتاری	[]
		جمع؛ توضیح	()
		تکیه‌ی کلمه در گروه یا جمله؛ کلمه‌ی مورد نظر و تأکید	_____
		مطلب ضبط شده روی لوح فشرده یا نوار؛ تمرین شنیداری	

نگاه کنید به (در متن انگلیسی)	⇒
نگاه کنید به (در متن فارسی)	⇐
می‌شود	←
می‌شود	←
هر نکته‌ی اصلی در بخش ساختار و دستور	□
تمرین نوشتاری	●
گوینده در مکالمات	●
مخاطب در مکالمات	◀
آهنگ افتان	⦿
آهنگ خیزان	⦿
مساوی است با، هم‌معنی است با	=
مخالف و متضاد است با	≠
پانویس	*
کلمات لازم به یادگیری در درس‌های اول و دوم از جلد اول	*
فیلم مربوط به موضوع درس‌ها	🎬

